

vulkancic.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Назив оригинала:
THE WIND IN THE WILLOWS
by Kenneth Grahame

Овај роман део је светског јавног књижевног добра.
Copyright © 2024 за ово издање Вулкан издаваштво

ISBN 978-86-10-05125-4

Ова књига штампана је на природном рециклираном папиру од дрвећа које расте у одрживим шумама. Процес производње у потпуности је у складу са свим важећим прописима Министарства животне средине и просторног планирања Републике Србије.

КЛАСИЦИ СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ

ЌЕЊЕТ
ГРЕЈАМ

ВЕТАР
у
ВРБАЏКУ

Превели Вања Петровић и Сара Вукотић

 Вулканчић

Београд, 2024.

I

Обала реке

Господин Кртица је жустро радио целог јутра – дошло је време за велико пролећно спремање куће! Најпре се латио чишћења и сређивања, а потом је скакутао по мердевинама и хоклицама са четком и кантом креча у шапама. Напорно је радио све док прашина није почела снажно да му гребе очи и грло. Сваки делић његовог црног крзна сада је био попрскан белим мрљицама. Поред тога, руке су му биле нажуљане, а од напора му је севало у крстима. У ваздуху и у земљи, као и свуда око себе, слутео је дашак пролећа, који се ушуњао чак и у његов скромни, мрачни дом и испунио га необичним немиром и неутаживом чежњом. Зато нимало не чуди што наједаред тресну четку о под и повика: „Е јесам блесав! Доврага више с пролећним спремањем! На нос ће ми изаћи!“ То рече, па изјури

из куће без капута. Нешто изнад, далеко на површини земље, својски га је мамило, те се устремио према једном малом, стрмом тунелу, као што би животиње које живе ближе сунцу и ваздуху појуриле сеоским путем. Копао је, и гребао, и роварио, и рио – па опет Јово наново – рио, и роварио, и гребао, и копао, марљиво крчећи пут пред собом и мрмљајући себи у браду: „Идемо горе! Идемо горе!“ И напoкoн – *йлой!* – његова њушка угледа светлост дана. Истог трена се простре по топлој, ливадској трави и поче се по њој котрљати.

„Е ово је права милина!“, рече самом себе. „Далеко боље од кречења!“ Сунчеви зраци су се преливали преко његовог крзна, док му је поветарац миловао ужарено чело. После дугог самотњачког живота, весели цвркут птица деловало му је као неко кричање. Понесен радошћу живота и ведрином пролећа, које више није доносило само гомилу кућних послова, господин Кртица наједном скочи на све четири и појури према живици на другом крају ливаде.

„Даље ни макац!“, повика један старији зец кроз рупу у живици. „Плати шест новчића ако хоћеш да наставиш!“ Нестрпљиви и горди господин Кртица истог трена га је оборио на тло и пожурио даље дуж живице, успут упутивши увреде зечевима који су пожурили да виде каква је то гунгула посреди. „Творови најобичнији!“, подругљиво је добацио и одјурио пре него што су зечеви успели да узврате истом мером. Због тога су

почели да се кошкају. „Какав си шупљоглавац! Зашто му ниси доскочио...“ „Па, зашто му ти ниси рекао...“ „Да си га бар послао у першун, сад би...“, и тако даље, све по реду. Но, као по обичају, лако је бити паметан кад је ствар већ свршена.

Све је деловало исувише невероватно да би било истинито! Цуњао је тамо-амо по ливади, дуж живице и дрвореда, успут наилазећи на птице које су виле своја гнезда, цветове који су пупели и лишће које је бујало – све је расло у некој срећи и жељи за обновом. И зато, уместо да га гризе савест и понавља у себи *кречење*, осетио је неку необјашњиву срећу што је једини *лењивац* међу свим овим вредним становницима. Уосталом, можда најбоља ствар у вези са годишњим одмором није у томе што се ти одмараш, већ што сви други раде.

Док је тако бесциљно лутао, наједном се нашао на обали набујале реке – и његовој срећи заиста није било краја! Никада у животу није видео реку – ту блиставу, вијугаву и силну животињу, која је јурцала и жуборила, те у свом пенушавом загрљају хватала ствари и потом их, уз кикот, остављала, не би ли се поиграла и пригрлила друге путнике, који су покушали да је се отресу. Све је било некако врлудаво и устрептало – пуно светлуцања, пенушања, ковитлања и комешања, брботања и мућкања. Господин Кртица је био просто опчињен. Тумарао је обалом попут малишана

који, слушајући неку бајку, запиткује: „И шта је онда било?“ Када се напослетку уморио, сео је на обалу, а река је наставила да чаврља са њим, журно му поверавајући главне и споредне токове најлепших прича, донете право из срца земље, пре него што их преда незаситом мору.

Убрзо је сео на траву. Док је гледао преко реке, за око му је запала тамна рупа са друге стране обале, тик изнад површине воде. Препустио се сањарењу како би то била лепа и ушушкана јазбина за животињу која нема велике прохтеве и једноставно ужива у кућици тик изнад нивоа реке, далеко од буке и прашине. Док ју је тако посматрао, причинило му се да се нешто светлуцаво и сићушно појавило у самом срцу рупе и затим одмах ишчезло, засијавши још једаред, попут неке мајушне звезде. Но, мало је вероватно да би се звезда нашла на неком таквом месту, а створење је било превише мало и светлуцаво да би било свитац. Гледајући тако, господин Кртица је схватио да му је створење намигнуло, па је закључио да је у питању око. Мало лице постепено је почело да је помаља око њега, као рам који уоквирује слику.

Сићушно смеђе лице са брковима.

Озбиљно, округло лице и сјај у очима, које су испрва привукле Кртичину пажњу.

Обле уши и густа, свиленкаста длака.

Био је то Водени Пацов!

Обе животиње су се подигле на ноге и уљудно поздравиле.

„Љубазно те поздрављам, Кртице“, повика Водени Пацов.

„И ја тебе љубазно поздрављам, Пацове“, одврати господин Кртица.

„Да ли желиш да ми се придружиш?“, истог трена предложи Пацов.

„Ох, то је лакше рећи него урадити!“, рече господин Кртица помало оштро, јер су му река и живот на реци и даље представљали велику непознаницу.

Пацов на то ништа не рече, само чучну, одвеза уже и повуче га, па потом вешто ускочи у чамчић, који господин Кртица дотад није ни опазио. Споља је био обојен плавом фарбом, а са унутрашње стране белом. Места је било таман за две животиње. Господина Кртицу је ова направа оборила са ногу, иако испрва није схватио њену сврху.

Пацов је вешто и брзо веслао по реци. Потом је пружио шапу не би ли господин Кртица лакше ушао. „Ухвати се!“, повика. „Хајде, немамо цео дан.“ На своје велико изненађење господин Кртица сада се налазио на правом правцатом чамцу!

„Ово је заиста невероватан дан!“, повика. Пацов је чучнуо и прихватио весла. „Знаш ли да никада нисам био у чамцу?“

„Молим?“, запрепасти се Пацов. „Никада? Хоћеш рећи *баш, баш* никада, никада у животу? Па шта си – за име света – чекао?“

„Је ли и то лепо као и све ово овде?“, стидљиво упита господин Кртица, мада је већ са поприличном сигурношћу веровао у то, посебно откако се увалио у седиште и осетио како се чамац под њим лагано љуљушка. Задивљено је посматрао и све те јастучиће, весла и разновразне друге стварчице.

„Лепо? Чуј ти њега, то је чудесно!“, одврати Пацов неким свечаним тоном док се, веслајући, гибао напред-назад. „Веруј ми, драги мој пријашко, не постоји ништа – апсолутно ништа – ни упола тако невероватно као возикати се у чамцу. Једноставно шврљати где ти срце иште“, рече, па замишљено додаде: „Шврљати – у чамцу – где ти срце – иште, шврљати...“

„Пази!“, изненада повика Кртица.

Било је прекасно. Чамац је пуном снагом ударио о обалу. Сањар, тај бодри веслач, само је склизнуо на дно брода и подигао све четири шапе увис.

„... у чамцу – или – са чамцем“, мирно настави Пацов, те се подиже на ноге. „Унутар чамца или изван чамца, потпуно је свеједно. Изгледа да ништа није важно и да је баш у томе сва чар – било да одлазиш или долазиш, било да крстариш ка свом одредишту или пловиш негде сасвим друго, или пак уопште никуда ни не стижеш... У њему си увек слободан, а никад ништа

не радиш. А када све завршиш, увек искрсне нешто ново, па како ти драго – можеш нешто да урадиш, а још боље ако ништа не урадиш. Имам предлог! Ако заиста немаш никаквих планова за данас, хајде да се отиснемо низ реку и заједно проведемо дан.“

Господин Кртица је узбуђено замахао шапицама, срећно уздахнуо и потом се радосно опружио на јастучету. „Какав дан је преда мном!“, рече. „Пођимо одмах!“

„Причекај ме само један тренутак“, рече Пацов. Привезао је чамац и хитро се попео до своје рупе. Не дуго потом појавио се са тешком, плетеном корпом пуном хране, посрћући при ходу од њене тежине.

„Гурни то под ноге“, рече и пружи корпу, а потом развеза чамац и узне весла.

„Шта се налази унутра?“, упита Кртица и промешкољи се од узбуђења.

„Хладна пилетина“, као из топа одговори Пацов, „као и хладнијезицихладнашункахладнопечењеки-селикраставцисалатабагетисендвичикуваномесопивоодђумбиралимунадаисода...“

„Ох, доста, доста!“, завапи господин Кртица ван себе од среће. „Нисам овако нешто могао ни да замислим!“

„Заиста?“, упита Пацов, наједном се уозбиљивши. „То су само ситнице које увек носим на овакве излете. Друге животиње кажу да вазда шкртарим!“

Господин Кртица, међутим, није чуо ни реч. Опијен новим животом који се пред њим отварао, опијен сјајем, таласима и мирисима, опијен звуцима и сунчевим зрацима, само је спустио шапу у воду и препустио се сањарењу. Водени Пацов је потом, као што би урадио и сваки добар пријатељ, наставио да весла, трудећи се да га не гњави много.

„Имаш заиста дивно одело, драги мој пријашко“, проговори након неких пола сата. „Чим буде прилике, и ја ћу себи сашити црно свечано одело од сомота.“

„Опрости ми“, рече напосле господин Кртица, покушавши да се сабере, „како сам само некултуран! Али све ово је велика новина за мене. То му – дакле – дође – та река?“

„Ми дођемо и прођемо, а река остаје!“, исправи га Пацов.

„И ти стварно живиш крај реке? Какав си ти срећник!“

„И крај реке, и дуж реке, и у реци, и на реци“, одврати Пацов. „Она ми је и брат и сестра, и породица и пријатељ, и храна и пиће, и (природно!) прање и купање. Она је цео мој универзум и ни за шта на свету не бих желео да сам негде другде! Оно чега у њој нема, не вреди ни поседовати, а оно што она не зна, не вреди ни учити. Бог зна колико смо дивних тренутака проживели заједно! Није битно да ли је зима или лето, пролеће или јесен, са њом свако годишње доба има

своју чар. Чак и током фебруарских поплава, када су моји подруми потопљени и пуни подземних вода, које иначе не волим, а блатњава бујица тече поред мог омиљеног прозора у спаваћој соби... Чак и када ниво воде опадне и појаве се наслаге муља које миришу попут колача са шљивама... Чак и када рогоз и трава толико затрпају речне канале да могу да се шеткам наоколо а да не поквасим шапице, али и да нађем неки укусни залогај и друге стварчице које немарни људи бацају са својих бродова...“

„А није ли каткад досадно?“, упита Кртица. „Само ти и река – и нико други са ким можеш да поделиш своју срећу?“

„Никога са ким могу... Па, не смем бити строг према теби“, стрпљиво одврати Пацов. „Ти си овде још увек такорећи жутокљунац. Обала реке је у протеклом периоду толико крцата да су многи одлучили да се преселе. Ех, мој пријашко, ништа није као што је некад било! Видре, водомари, гњурци и барске коке по васцели дан круже и гњаве све око себе, тражећи ситне услуге, као да поштени свет нема другог посла!“

„А шта лежи тамо?“, упита Кртица и показа шапом у правцу шуме, која је представљала мрачну позадину једног дела ливаде, који је излазио на реку.

„Тамо? Ма то је само Дивља шума“, кратко одговори Пацов. „Ми рекољупци не залазимо тамо често.“

„Значи тамо... тамо не живи поштен свет?“, упита Кртица подрхтавајући.

„Па...“, одговори Пацов, „шта да ти кажем. Веверице су фине. Као и зечеви, мада има их свакаквих. Ту је, наравно, и Јазавац. Он живи у самом срцу шуме. Не би се одатле одселио ни за шта на свету! Добри, стари Јазавац! Ретко ко се усуди да се петља у његове послове. И, ако ћеш искрено, боље је остати по страни!“, додаде значајно.

„А ко су ти који имају храбрости за тако нешто?“, упита Кртица.

„Па и сам знаш, свакаког света има“, објасни Пацов оклевајући. „Ласице, хермелини, лисице и тако даље. Они су најчешће добре душе – и да се не лажемо, ја сам са њима у одличним односима још откако смо се упознали. Но, нема сумње да се с времена на време осиле и тада заиста не можеш имати поверења у њих.“

Господин Кртица је добро знао да је противно сваком животињском бонтону да унапред размишља о невољама које га могу снаћи, па је одлучио да промени тему разговора.

„А шта је тамо иза Дивље шуме?“, упита. „Ту где је све плавкасто и магловито, где се уздижу планински венци или пак нешто посве друго, попут дима неког далеког града или треперавих облака.“

„Иза Дивље шуме налази се Бели свет“, појасни Пацов. „А то је место које се не тиче ни тебе ни мене.“

Никада нисам био, а не бих тамо закорачио ни да ми плате. Ако имаш трунчицу памети, и ти ћеш га заобићи у широком луку. И, молим те, ни речи више о томе. Ох, најзад! Стигли смо до места где ћемо ручати.“

И напустивши матични ток реке, стигоше до нечега што је на први поглед личило на језерце. Зелена ледина уоквиривала га је са обе стране, док се смеђе змијолико корење назирало испод мирне водене површине. Мало испред налазила се брана, са својим пенушавим сребрнкастим слаповима, изнад којих се, нешто даље, издизала воденица са сивим кровом. Кап по кап вода се сливала са неуморног воденичног точка, па је ваздух био испуњен одјецима умирујућег жубора, који као да су, с времена на време, шаптали неке радосне новости. Овај приказ био је толико леп да је господин Кртица могао само да подигне обе шапе и превали преко усана: „О боже, о боже!“

Пацов је потерао чамац дуж обале и спретно га привезао. Потом је помогао свом још увек неспретном пријатељу да се искрца на обалу. На крају је извадио корпу са храном. Господин Кртица је замолио за дозволу да је он распакује. Пацову је било драго што може да угоди пријатељу, па се задовољно опружио целом дужином по трави, док је његов узбуђени компањон ширио столњак и одушевљено вадио један по један загонетни пакетић, слажући их по тлу и уздишући „о боже, о боже!“ са сваким новим замотајем. Када је

све било спремно, Пацов рече: „Драги мој пријашко, време је да се почастимо!“ Господин Кртица је раширених руку дочекао овај предлог. На крају крајева, не треба заборавити да је тога дана – баш као и што то чине људи – у цик зоре започео са пролећним спремањем, и то без паузе за предах и ужину. Поред тога, данас се већ толико тога десило... Јутра се сећао као кроз маглу, као да је било још пре неколико дана...

„У шта то гледаш?“, упита Пацов након што су донекле напунили своје трбухе, што је омогућило да Кртичин поглед преступи ивице столњака и закуске.

„Гледам“, започе Кртица, „низове мехурића који плове по површини воде. Како је то занимљиво!“

„Мехурићи? О-хо-хо!“, зацијука Пацов као да некога радосно поздравља.

Широка, светлуцава њушка извирила је на површину воде, а само неколико тренутака касније на обали се појавио господин Видра, отресавши капљице воде са крзна.

„Але незасите!“, процедио је и пришао закуски. „Ма је ли, Пацко, зашто ме ниси позвао?“

„Овај излет се десио сасвим неочекивано“, објасни Пацов. „Узгред, ово је мој пријатељ – господин Кртица.“

„Велико ми је задовољство!“, рече Видра и две животиње се одмах спријатељише.

„Свуда нека гунгула“, настави. „Изгледа су данас сви похрлили на обалу реке. Дошао сам овамо надајући

да ћу мало уживати у самоћи, кад оно, не лежи враже, ето вас, два кицоша, баш ту! Опростите, молићу фино, знате, нисам хтео тако грубо да звучим.“

Из живице прекривене старим лишћем се зачу неки шум. Убрзо је из ње извирила животиња са пругастом главом и широким раменима.

„Изази, Јазавче, ти седа главо!“, повиче Пацов.

Јазавац направи пар корака, па прогунђа: „Хм, друштво.“ Потом се окрете и нестаде са видика.

„То је тај стари намћор“, рече разочарани Пацов. „Једноставно не подноси друштво. Данас га више нећемо видети. Па, реци нам, ко се то све сјатио на оба лу реке?“

„Где почети... па да, од Жапца, наравно“, одврати Видра. „Појавио се са све новим тркачким чамцем, новом униформом... ма све има ново!“

Две животиње су се погледале и праснуле у смех.

„Све је почело са једрењем – запео за то као да му живот од тога зависи“, објасни Пацов. „Потом му је то досадило, па се бацио на веслање. Ништа му није причињавало толико задовољство као веслање сваки боговетни дан, заједно са русвајем који је из тога произлазио. Прошле године се одлучио за сплав са кућицом. Сви смо морали да ноћимо тамо и претварамо се да нам не знам ти ни ја како годи. Клео се да ће остатак свог живота провести управо на том сплаву.“

Међутим, све је то један зачарани круг – чега год да се прихвати, на крају му дојади, па ајмо Јово наново!“

„Па ипак, добар је он друшкан, нема шта“, додаде Видра замишљено. „Но, истина је да није сав свој, бар кад су у питању речна превозна средства.“

С места на ком су седели могли су да виде главни ток реке, дуж друге стране острва, које их је од ње раздвајало. Недуго потом појави се тркачки чамац заједно са веслачем – здепастом, али стаситом фигуром, која је, дајући све од себе, снажно плускала и клатила се. Пацов је устао и дозвоао га, али је Жабац, као и обично, само окренуо главу и тврдоглаво наставио по свом.

„Испашће из чамца врло брзо ако настави да се тако клати“, рече Пацов након што је поново сео.

„У то нема сумње“, закикота се Видра. „Знате ли за причу о Жапцу и чувару бране. Овако иде. Жабац је...“

У међувремену, један залутали водени цвет лелујао је попут каквог пијанца изнад реке – ништа чудно за ове инсекте, посебно док су млади и не знају где ће их пут нанети. И онда, један водени вир и – БУЋ! – од воденог цвета више није било ни трага, ни гласа.

Исто се десило и са Видром.

Господин Кртица се осврнуо око себе. Видрин глас му је и даље звонио у ушима, али место на ком је ова животиња лежала опружена само неколико тренутака раније сада је зврјало празно. Ни *В* од Видре није остало!

Па ипак, низови балончића поново су се појавили на површини воде. Пацов је за то време звиждуцкао неку мелодију, а господин Кртица се присетио да животињски бонтон забрањује било какве примедбе у вези са изненадним нестанком познаника и пријатеља, били они оправдани или не.

„И тако“, рече Пацов, „мислим да је дошло време да кренемо назад. Живо ме занима ко би од нас вештије запаковао преостале стварчице у корпу са храном.“ Наравно, није то рекао зато што је силно желео да то буде он.

„Ох, буди друг, пусти мене да то урадим“, навали господин Кртица. Наравно, Пацов му је услишио жељу.

Откад је света и века, паковање корпе није једнако пријатна ствар као њено распакивање. Но, господин Кртица је решио да данас ништа не може помутити његову срећу, чак ни када је, након што је све спаковао и добро привезао, угледао како га један тањир попреко посматра из траве. А када је изнова обавио све неопходне припреме, Пацов је показао на виљушку, која, без сумње, не би промакла ниједној животињи. Али, не лежи враже, ту је била и теглица са сенфом, на којој је господин Кртица несвесно седео. Међутим, и поред свега тога, задржао је ведрину када је напокон завршио.

Поподневно сунце тонуло је у даљини. Пацов је латано веслао кући, препустивши се сањарењу и мрмљајући себи у браду неке песмице, не придајући свом

пријатељу довољно пажње. Но, господин Кртица је био пуног трбуха и с пуно речи хвале за себе. Чак је и чамац доживео (или је бар тако помислио!) као сопствени дом. Зато, уз мало оклевања, рече: „Пацко! Молим те, дозволи ми да ја мало веслам.“

Пацов је одмахнуо главом и осмехнуо се. „Не још, драги мој пријашко“, одврати. „Најпре мораш да научиш. Није то тако лако као што изгледа.“

Неколико наредних минута господин Кртица је држао језик за зубима. Но, после извесног времена постајао је све љубоморнији и љубоморнији на Пацова, који је веслао са таквом снагом и лакоћом. Понос му је шаптао да би, макар с времена на време, и он сам био једнако успешан у томе. Зато устаде и зграби весла таквом брзином да је изненадио и самог Пацова, који се баш у том тренутку загледао некуд, и даље певушећи неке своје стихове. Тргнуо се и испао са седишта, још једаред подигавши све четири увис, док је господин Кртица победнички заузео своје место и зграбио весла са невероватним самопоуздањем.

„Стани, блесане један блесави!“, повика Пацов са дна чамца. „Ти то не умеш. Преврнућемо се!“

Господин Кртица силовито повуче весла и потопа их у воду. Пошто није завеслао по површини воде, ноге му одлетеше преко главе, па ничице паде преко Пацова. Сиротан се толико преплашио да је зграбио ивицу чамца и... ПЉУС!